

Comentariul operei Apus de soare de Barbu Stefanescu Delavrancea - partea a doua

In actul al III-lea ni se arata de ce conspiratorii se opuneau vointei lui Stefan: "Boier, razes, taran supus, era totuna in fata lui..." spune stolnicul Dragan. Din tarani supusi Stefan facea razesi iar din razesi boieri. Acest lucru nu convenea boierilor de sange care doreau sa aseze pe tronul tarii pe Stefanita nepotul lui Stefan, si prin el sa lichideze forma democratica introdusa de marele domnitor.

Pentru a-si prelungi viata pana la intronarea lui Bogdan Stefan se supune in actul al patrulea la chinuri ingrozitoare suportate cu multa tarie de caracter, lasand sa i se arda rana cu fierul rosu. Doctorii ii atrag atentia ca orice miscare in urma operatiei la care a fost supus i-ar fi fatala. Auzind insa ca unele glasuri aclama in adunarea de afara pe Stefanita in locul lui Bogdan, Stefan nesocoteste sfatul medicilor, se ridica si taie pe paharnicul Ulea, apoi cheama pe noul domnitor, fiul sau, si i se inchina. Moare pe bratele Oanei, ultimul lui cuvnt fiind Moldova.

Un suflu de adanc patriotism strabate intreaga piesa care din acest punct de vedere este un imn inchinat domnitorului Stefan cel Mare, simbol al dragostei de tara si de popor, al marilor virtuti puse in slujba apararii patriei.

Figura lui Stefan domina toata piesa si in ciuda putinatatii faptelor, apare ca o creatie de netagaduit, ca un personaj viu, ce ne ramane multa vreme in minte. Contribuie desigur la aceasta si prestigiul personalitatii istorice a marelui conducator de osti, cunoscut din cronica lui Ureche, din legendele lui Neculce, din poemele lui Alecsandri si ale lui Bolintineanu si din atatea opere de mai tarziu.

Procedeele dramaturgului tin, cum observa si Caragiale, de arta picturii, dar si de aceea a oratoriei, daca nu uitam ca Delavrancea a fost si un stralucit orator. Mai mult decat un erou activ, Stefan e un personaj care atinge sublimul vorbind, rostind fraze si discursuri vibrante, patetice. Cand i se raporteaza ca se aduna ostentii sub arme, domnul, care i-a condus in atatea razboaie de aparare a tarii ii intampina mandru: "I-auz si-i vaz, ii vaz, si-i auz... O! cum se varsa apele in Siret, asa vin suvoaiele in Suceava la chemarea voievodului lor! ..Auziti?... Supt poale de codru verde. O! mai sunteti?... Sa nu mai sece izvorul vostru!...". Cand Oana ii dezvaluie complotul, Stefan se umple de manie cerandu-i fiicei sale sa pastreze taina "Nici n-au treierat graul din care sa-mi fearba coliva si mi-o si-mpart. Patruzeci si sapte de ani am dus tara cu noroc. Am s-o duc si cand voi muri si dupa ce vor pecetlui piatra pe deasupra mea."